

Motion till riksdagen 2005/06:K309

av Kerstin Lundgren och Annika Carlsson (c)

Indelningsärenden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagstiftningen i syfte att stärka medborgarnas makt över den kommunala indelningen såsom i motionen anføres.

Medborgarnas makt över den kommunala indelningen

Trots klart uttalade mål om ökat valdeltagande visar verkligheten att valdeltagandet fortsätter att minska. Detsamma gäller utvecklingen av antalet förtroendevalda i kommuner och landsting – som också fortsätter att minska. Det finns all anledning för alla som vill utveckla ett ökat deltagande och hävda den deliberativa demokratisyn som riksdagen uttalat sig för att noggrant pröva alla förslag som syftar till att stärka medborgarnas inflytande mellan valen.

Det finns olika synsätt på vad som kännetecknar såväl lokalpolitik som en kommun. Oaktat detta torde det finnas stor samsyn om vikten av en lokal gemensam identitet för att ge goda förutsättningar för deltagande inom ramen för det lokala självstyret. Bristen på samhörighet mellan olika delar av en kommun och kommunaldemokratiska skäl har också under de senaste årtiondena haft stor betydelse för ändringar i den kommunala indelningen. Människor måste uppleva att kommunen faktiskt är en gemenskap där de känner tillhörighet och har makt som medborgare, inte uppleva att den är en administrativ enhet som styrs av direktiv från ovan. I sistnämnda fall kommer i praktiken deltagandet att fokuseras på att påverka som anställd, inte som medborgare.

Mot denna bakgrund är det intressant att se hur medborgarnas möjligheter att själva forma sitt "territorium" utvecklats. Efter de stora kommunsammanslagningarna öppnades dörren för kommunindelningar. Genom de indelningsändringar som ägt rum och de fall som prövats har en praxis utvecklats som innebär att befintliga kommuner fått en vetorätt i dessa frågor.

Fel! Okänt namn på

Det krävs idag synnerliga skäl för att regeringen ska besluta om en indelningsändring om kommunfullmäktige motsatt sig denna. Detta leder till att en mycket stark folkvilja, uttalad i en folkomröstning, helt kan sakna värde eller väga lätt. Utifrån synsättet att makten utgår ifrån medborgarna, även när det gäller den kommunala indelningen, borde riksdagen som huvudregel besluta om alla indelningsändringar. Utifrån samma synsätt borde synnerliga skäl krävas för att en kommun ska kunna motsätta sig en indelningsändring, där en majoritet av befolkningen i den del som önskar bilda egen kommun klart uttryckt detta i en folkomröstning. Den uttryckta folkviljan i den del av en kommun eller landsting som önskar dela sig måste tillmätas särskild stor vikt i bedömningen.

Dagens ordning är inte ägnad att stärka den deltagande demokratin. Huddinge kommunfullmäktige beslöt t ex med knapp majoritet att gå emot en mycket starkt uttalad folkvilja, Kammarkollegiets utredning m.m. – varvid det krävdes att regeringen anförde synnerliga skäl för att gå emot kommunen. Eftersom sådana aldrig i något fall redovisats av regeringen, är det uppenbart att en uttalad folkvilja inte anses som ”synnerliga skäl”. Detta kan inte vara en rimlig ordning. Både beredande och beslutande organ skall ta särskild hänsyn till dem som är mest berörda. Vad som här sagts bör självfallet även gälla för indelningsändringar avseende landsting och sammanläggningar.

Såväl när det gäller att dela Huddinge kommun som när det gällde frågan om delning av Göteborg och Torslanda förelåg mycket tydliga folkliga mandat för en delning. I båda dessa fall har regeringen valt att avslå framställan utifrån den praxis som utvecklats när det gäller synnerliga skäl. Då här föreslås en ändring i gällande lagstiftning, föreslås i enlighet därmed även att beslut fattas om att dela de nämnda kommunerna.

Befolkningens känsla av identitet och samhörighet kan ha stor betydelse för kommunens och landstingets legitimitet och möjlighet att genomföra sin politik inom respektive område. Därför är det av stor betydelse att medborgarnas makt över den kommunala indelningen stärks. En seriös framställan om indelningsförändring ska därför alltid leda till en utredning och en beredningsprocess där berörda medborgare ges tillfället att sätta sig in i frågan, oavsett vem som har att pröva frågan.

Stockholm den 30 september 2005

Kerstin Lundgren (c)

Annika Qarlsso